

Sygn.akt III AUa 499/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie : SA Dorota Elżbieta Zarzecka

: SA Marek Szymanowski

Protokolant : Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie 12 grudnia 2017 r. w B.

sprawy z odwołania R. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji wnioskodawcy R. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 9 maja 2017 r. sygn. akt III U 129/17

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję z 27 lutego 2017 roku o tyle, że stwierdza, iż R. K. pobrał nienależne świadczenie za okres od 1 marca 2016 roku do 28 lutego 2017 roku w kwocie 9.050,64 zł;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od R. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 499/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 27 lutego 2017 r., wydaną na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 887), zobowiązał R. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 31 marca 2017 r. w kwocie 9.810,82 zł.

Od powyższej decyzji odwołał się R. K.. Odwołujący potwierdził, że pobierał świadczenie w okresie wskazywanym przez organ rentowy, ale jego zdaniem nie było podstaw do ich zwrotu, ponieważ nie został on należycie pouczony o skutkach podjęcia zatrudnienia w okresie pobierania świadczeń.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 9 maja 2017 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 31 marca 2017 r. odwołujący pobierał emeryturę i 1/2 renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową oraz jednocześnie pozostawał w zatrudnieniu, świadcząc pracę na podstawie umowy o pracę. Z tego tytułu odwołujący osiągał przychód.

Sąd odwołał się do art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które określają zasady zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Na podstawie art. 26 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych Sąd stwierdził, że osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty. Nie stosuje się tego, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu. Sąd uznał, że na odwołującym ciąży obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w okresie od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 31 marca 2017 r. w kwocie wskazanej w zaskarżonej decyzji. Zdaniem Sądu podnoszone w odwołaniu twierdzenia skarżącego, zgodnie z którymi nie został przez organ rentowy należycie pouczony o skutkach podjęcia zatrudnienia w okresie pobierania świadczeń, są całkowicie gołosłowne i pozostają nieudowodnione. Sąd uznał, że skarżący nie podjął jakiejkolwiek inicjatywy dowodowej w kierunku wykazania faktów, z których zamierza wywodzić skutki prawne, a jedynie poprzestał na stwierdzeniu, iż pracownica ZUS udzieliła mu błędnych informacji.

Na podstawie akt rentowych Sąd ustalił, że odwołujący był w sposób właściwy i wyczerpujący poinformowany o konsekwencjach prawnych podjęcia zatrudnienia w okresie pobierania świadczeń. Świadczą o tym pouczenia zawarte w uprzednio wydanych decyzjach ZUS, tj. w punkcie 2 pouczenia w decyzji z dnia 23 grudnia 1991 r. (k. 26 plik I), punkcie 5 pouczenia w decyzji z dnia 21 maja 1993 r. (k. 42 plik I) oraz w kolejnych decyzjach przeliczających wysokość renty (plik I, k. 48v pkt V, k. 56, 61, 68, 92, 137, 138a, 165). W decyzjach ZUS zawartych w pliku II te pouczenia dotyczą decyzji z dnia 5 marca 2003 r. (k. 186), decyzji z dnia 11 czerwca 2004 r. (k. 191), decyzji z dnia 5 marca 2006 r. (k. 198), decyzji z dnia 21 maja 2007 r. (k. 224), decyzji z dnia 29 czerwca 2007 r. (k. 248), decyzji z dnia 5 marca 2009 r. (k. 256), decyzji z dnia 5 marca 2011 r. (k. 270), a w decyzjach ZUS zamieszczonych w pliku III te pouczenia zawarto w decyzji ZUS z dnia 5 kwietnia 2012 r. (k. 90) i decyzji z dnia 27 lutego 2017 r. W tej sytuacji Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

R. K. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego. Powoływał się na błędne pouczenie pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o warunkach pobierania przyznanych mu świadczeń (emerytury i renty wypadkowej) w przypadku podjęcia zatrudnienia. Zaznaczył, że składki z tytułu podjęcia pracy były odprowadzane co miesiąc do organu rentowego, ale mimo tego organ rentowy nie poinformował go o zawieszeniu prawa do jednego ze świadczeń.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od R. K. na rzecz tego organu kosztów postępowania za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie jedynie w zakresie, w jakim R. K. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 marca 2017 r. do dnia 31 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. Sprowadza się on do tego, że R. K. jest uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy oraz do emerytury, w związku z czym od dnia 9 sierpnia 2011 r. pobiera dwa świadczenia pozostające w zbiegu, tj. 100% emerytury i 50% renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy. W okresie od dnia 25 lutego 2016 r. do dnia wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego (tj. do dnia 27 lutego 2017 r.) uzyskiwał wynagrodzenie za pracę z tytułu zatrudnienia na podstawie

umowy o pracę. Od tego wynagrodzenia były naliczane składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne. Decyzją z dnia 27 lutego 2017 r. organ rentowy zobowiązał R. K. do zwrotu nienależnie pobranej emerytury za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 31 marca 2017 r. w łącznej kwocie 9.810,82 zł. Wydając zaskarżony w niniejszej sprawie wyrok, Sąd Okręgowy uznał, że R. K. jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za cały ten okres.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego R. K. jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jedynie za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 28 lutego 2017 r. Niewątpliwie przepis art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1242, zwanej dalej ustawą wypadkową) daje podstawę do wypłacania osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów, zależnie od jej wyboru, przysługującą jej rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty. Jednakże, stosownie do treści art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., zwanej dalej ustawą emerytalną), niezależnie od wysokości tego przychodu. W celu zastosowania art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej kluczowe jest zatem ustalenie, że osoba uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów w okresie pobierania tych zbiegających się świadczeń osiąga jakikolwiek przychód rozumiany wedle zasad z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z którym łączy się obowiązek ubezpieczenia społecznego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 1/05).

Przepis art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej jest jednoznaczny w swej treści i użyte w nim pojęcie "przychodu" nie oznacza tylko wynagrodzenia z tytułu stosunku pracy, lecz także przychód z tytułu aktywności określonej w art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych i bez znaczenia pozostaje wysokość tego przychodu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 6 sierpnia 2015 r., III AUa 1927/14). Wynika z tego, że ustawodawca w art. 26 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych uzależnił występowanie prawa do zbiegu świadczeń od osiągania przychodu, nie zaś od istnienia tytułu, z którego jest on osiągany (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 października 2015 r., III AUa 353/15). Przychodem w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który powoduje zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości, jest przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2, oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Zgodnie z art. 104 ust. 2 tej ustawy, za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności.

Niewątpliwie wynagrodzenie, które odwołujący otrzymywał z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, było przychodem, od którego były naliczane składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Skoro odwołujący w spornym okresie osiągał przychód w rozumieniu art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej, to niezasadnie pobierał na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy wypadkowej świadczenia zbiegowe wynoszące 100% emerytury i 50% renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy.

W tych okolicznościach można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że pobierane przez odwołującego w spornym okresie „świadczenia zbiegowe”, w sytuacji gdy odwołujący osiągał przychód z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, było świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do którego zwrotu odwołujący powinien być obowiązany. Stosownie do ustępu 2 punktu 1 tego artykułu, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 28 czerwca 2005 r., III UK 63/05; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2016 r., I UK 63/15) zwrot „była pouczona o braku prawa” nie może być rozumiany dosłownie. Chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji, jednak nie musi odnosić się do indywidualnie pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 136/04). Pouczenie może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2006 r., I UK 161/05; z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 394/07; z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 66/10). Zważywszy na funkcję, jaką pouczenie odgrywa w normatywnej konstrukcji nienależnie pobranego świadczenia, warunkiem uznania, że ubezpieczony pobrał takie nienależne świadczenie jest ustalenie przez sąd, że pobierający świadczenia wiedział (został pouczony) „o braku prawa do ich pobierania” (wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pouczenia organu rentowego o okolicznościach, które powodowałyby utratę prawa do świadczeń przyznanych R. K., były jasne i precyzyjne. Należy zwrócić przede wszystkim uwagę na fakt, iż w aktach organu rentowego znajduje się skierowana do odwołującego informacja o zmianie z dniem 1 stycznia 2003 r. zasad przyznawania świadczeń zbiegowych (k. 168 I pliku akt rentowych). Niewątpliwie w tym czasie odwołujący nie był jeszcze uprawniony do emerytury, a więc także świadczenia zbiegowego, ale z tej informacji wynika, że z dniem 1 stycznia 2003 r. wchodziła w życie ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. nr 199, poz. 1673), która miała zachować możliwość pobierania dwóch świadczeń (renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową powiększonej o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową), ale wyłącznie dla świadczeniobiorców, którzy nie osiągnęli przychodu, bez względu na jego wysokość. W dalszej części informacji wyjaśniono, że do rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową będą miały zastosowanie zasady zawieszania prawa do rent lub zmniejszania ich wysokości w związku z osiąganiem przychodów, wynikające z ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 162, poz. 1118 z późn. zm.). Organ rentowy zaznaczył, że przychodem powodującym zawieszenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową albo zmniejszenie wysokości świadczeń jest przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego oraz z tytułu służby. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności. Ponadto, w punkcie V podpunkcie 3 pouczenia znajdującego się na odwrocie decyzji z dnia 7 stycznia 2003 r. o wysokości renty została zawarta informacja, objaśniająca, że w razie zbiegu prawa do emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową wypłaca się w zależności od wyboru emeryturę powiększoną o połowę renty albo rentę powiększoną o połowę emerytury, a w przypadku osiągnięcia przychodu (bez względu na jego wysokość) przysługuje jedno świadczenie – wybrane lub wyższe. W punkcie VI podpunkcie 1 tego pouczenia przypomniano m.in., że prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu albo świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu m.in. z tytułu zatrudnienia, służby lub innej pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności.

Wprawdzie w treści pouczeń wymieniono rozmaite okoliczności skutkujące utratą bądź zawieszeniem prawa do świadczeń (w tym do świadczeń w zbiegu), jednak okoliczności te zostały zdefiniowane w sposób czytelny, wyraźny i niepowodujący trudności z przypisaniem ich do konkretnej sytuacji faktycznej. Pouczenia zawarte w informacji ZUS o nowych zasadach pobierania świadczeń zbiegowych wprowadzonych ustawą z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz informacje zawarte w decyzji z dnia 7 stycznia 2003 r. w dostatecznie jasno i precyzyjny sposób wskazywały na to, jakie okoliczności powodują wstrzymanie prawa do świadczeń w zbiegu i co stanowi przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości. Ponadto, w każdej kolejnej decyzji organu rentowego, w tym także w decyzji z dnia 5 kwietnia 2012 r. o przyznaniu emerytury, odwołujący był pouczany o warunkach jednoczesnego pobierania emerytury

w zbiegu z połową renty wypadkowej (przykładowo pouczenia zawarte w: decyzji z dnia 5 marca 2004 r. o waloryzacji renty, decyzji z dnia 21 maja 2007 r. o przeliczeniu renty, decyzji z dnia 5 marca 2010 r. o waloryzacji renty, decyzji z dnia 5 kwietnia 2012 r. o przyznaniu emerytury). Należy też podkreślić, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, które Sąd Apelacyjny podziela, organ rentowy ma obowiązek pouczyć ubezpieczonego o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczeń powoduje utratę prawa do świadczeń, gdy wydaje decyzje przyznającą świadczenie. Nie ma natomiast takiego obowiązku przy wydawaniu kolejnych decyzji dotyczących przyznanego już świadczenia (np. dotyczących jego przeliczenia), chyba że zaszły zmiany prawa wpływające na prawo ubezpieczonego przyznane wcześniejszą decyzją lub gdyby treść decyzji mogła wywołać wątpliwości co do przesłanek nabycia lub posiadania prawa do świadczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2016 r., I UK 63/15).

Wszystkie te okoliczności powodują, że R. K. był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących ustanie, zawieszenie lub wstrzymanie wypłaty świadczeń pozostających w zbiegu, wobec czego nienależnie pobierał emeryturę powiększoną o połowę renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy w okresie od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 28 lutego 2017 r. Nie można zatem uznać, że naruszano art. 26 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych oraz art. 138 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Okres, za jaki można żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, reguluje art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej. Wynika z niego, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5. Art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej nie określa wymagań, jakie ma spełniać wskazane w tym przepisie zawiadomienie. Zawiadomienie to może mieć w zasadzie dowolną formę oraz treść, a tym samym może być zarówno osobnym dokumentem, jak i może wynikać z treści innych składanych przez ubezpieczonego (m.in. wykonujących zatrudnienie, służbę lub inną działalność zawodową albo prowadzących pozarolniczą działalność) w organie rentowym dokumentów. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w wyroku z dnia 13 lutego 2014 r. (II UK 296/13) za takie „powiadomienie” należy uznać przekazanie organowi rentowemu (właściwemu oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) przez ubezpieczonego zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie druku ZUS ZZA, w którym zgłaszający podaje swoje dane osobowe (wraz z nr PESEL) oraz tytuł ubezpieczenia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego formę zawiadomienia, o jakiej mowa w art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej, poza miesięcznymi deklaracjami przesyłanymi do organu rentowego przez pracodawcę odwołującego, spełniają również zaświadczenie o zarobkach z dnia 30 stycznia 2017 r. i zaświadczenie o zatrudnieniu z dnia 3 lutego 2017 r., które odwołujący złożył do organu rentowego w dniu 7 lutego 2017 r. wraz z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalno-rentowego. Z ich treści jednoznacznie wynika, że z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę odwołujący otrzymywał miesięczny przychód, od którego były naliczone składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Niezależnie od składanych przez pracodawcę odwołującego co miesiąc deklaracji ubezpieczeniowych, to te zaświadczenia stanowiły skuteczne zawiadomienie organu rentowego o okolicznościach powodujących utratę prawa do świadczenia zbiegowego. W tej sytuacji najpóźniej na dzień złożenia tych zaświadczeń organ rentowy powinien mieć świadomość o wystąpieniu okoliczności, które wpływałyby na uprawnienie odwołującego do pobieranego dotychczas świadczeń zbiegowych. Niemniej jednak, jeżeli organ rentowy uznałby zawiadomienie o osiągnięciu przychodu za niewystarczające, to miał obowiązek przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego lub zobowiązania do złożenia zawiadomienia o sprecyzowanej treści. W razie zaniechania tych czynności niedopuszczalne jest obciążanie świadczeniobiorcy obowiązkiem zwrotu nienależnie pobranych kwot za okres dłuższy niż 12 miesięcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 r., II UK 368/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 66/10).

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny uważa, że obowiązek zwrotu połowy świadczenia rentowego przez odwołującego powinien być ograniczony – na podstawie art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – do kwot świadczeń pobranych za okres 12 miesięcy. Zgodnie jednak z art. 138 ust. 5 ustawy

emerytalnej kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu.

Należy zwrócić uwagę, że na podstawie decyzji o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń nie można zobowiązać osoby nienależnie pobierającej świadczenia do zwrotu przyszłych świadczeń, czyli takich, których wypłata ma nastąpić po dacie wydania takiej decyzji. W zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji z dnia 27 lutego 2017 r. organ rentowy zobowiązał R. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 31 marca 2017 r. Z uwagi na to, że organ rentowy nie mógł żądać zwrotu świadczenia przyszłego, to na podstawie tej decyzji R. K. nie może zostać zobowiązany do zwrotu świadczenia za marzec 2017 r. W tym zakresie apelacja podlega uwzględnieniu, a wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzająca go decyzja z dnia 27 lutego 2017 r. podlegają zmianie o tyle, że R. K. jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko za okres od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 27 lutego 2017 r. w kwocie 9.050,64 zł. Orzeczono o tym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w punkcie I sentencji wyroku. W pozostałym zakresie oddalono apelację na podstawie art. 385 k.p.c. (punkt II sentencji wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego organu rentowego za drugą instancję orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 października 2016 r. (punkt III sentencji wyroku).